

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

<p>Prețul abonamentului:</p> <p>Pentru Austro-Ungaria pe an . 10 coroane „ „ „ pe 1/2 an. 5 „ „ România și străinătate pe an 14 franci „ „ „ „ pe 1/2 an 7 „</p>	<p>Prețul inserțiunilor:</p> <p>Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 coroane</p>	<p>Corespondințele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ” iară banii de prenumerațiune și inserțiuni al ADMINISTRATIA Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș</p>
---	---	--

Proiectul de lege pentru dotațiunea preoțască

Marti în 26 Maiu st. n. s'a desbătut în casa magnaților proiectul de lege pentru întregirea dotațiunii preoțesci.

Am amintit în numărul trecut al foii noastre, că proiectul de lege s'a primit, deși nu numai episcopii nostri PP. SS. LL. Ioan Mețian și Nicolae Popea — I. P. S. S. Miron Romanul fiind bolnav n'a putut călători la Buda-pesta —, ci chiar bărbați de valoare neapărători bisericii au combătut aspru numitul proiect. Reproeuem aci cuvântarea P. S. S. D. Ioan Mețian:

Ilustră casă a magnaților!

După ce Excelenția Sa arhiepiscopul și metropolitul bisericii gr. or. române din Sibiiu, atât în numele său, cât și al episcopatului și al bisericii gr. or. române din patrie, a înaintat și casei deputaților, și acestei ilustre case, o reprezentațiune în contra proiectului de lege aflătoriu sub pertractare; dar după ce dânsul din cauza unei indispozițiuni n'a putut participa la această ședință: în numele dânsului și al colegului episcop Nicolae Popea, îmi iau eu voie a espune pe scurt motivele acelei reprezentațiuni, precum și ale propunerii cuprinse în aceea.

După cât am cuprins și eu textul și motivarea acelu proiect, statul intenționează ameliorarea dotațiunii preoților, dela parohiile mai slab dotate, din două motive: unul că și preoțimea face multe servicii bune statului, mai ales prin cultura și morala ce o dă cetățenilor statului, și așa și statul se vede datoriu, a o ajuta în lipsele ei, pentru a și putea împlini tot cu mai mult zel și mai mari rezultate sublima ei chemare; iar al doilea motiv este: că prin introducerea așa numitelor reforme politice-bisericești, luându-se preoțimei o însemnată parte din venitele ei legale: este just și equitabil, ca și statul să-i rebonifice măcar în parte, acele pierderi.

Purcezând din aceste motive, statul ar avea datorința, a concurge fără vre-o restrângere, la ameliorarea dotațiunii preoțimei preste tot, însă mai ales la ameliorarea dotațiunii preoților din parohiile mai slab dotate, și bisericile i-ar fi recunoscătoare.

După-ce însă, după cum se vede din proiectul de sub pertractare, statul intenționează a și împlini aceea datorință, numai pe lângă unele restringeri și ingerințe dăunose în dreptul autonom al bisericilor, pe lângă restringerile indicate în proiect, în acel drept mult mai prețios tuturor bisericilor, decât să-l judecăm, ca pentru aceea ameliorare modestă, pusă în vedere, dar nici pentru alta ori-cât de mare: așa dar pe lângă restringerile indicate în proiect, biserică gr. or. română, ori-cât de săracă, nu-l va putea primi acel ajutoriu, și cred cumcă cu atât mai puțin îl vor primi alte biserici mai avute.

Prin proiectul de sub întrebare i-să rezervă guvernului ingerința și dreptul de a hotări însuș, câtă ameliorare ori întregire se capete unul ori alt preot, folosind auctoritatea bisericească numai de mijloc la procurarea datelor și la împărțirea competenței de întregire, pre când dreptul autonom al bisericilor pretinde, ca toată suma de ajutorare să se pună la dispozițiunea autorităților bisericești pentru împărțire, ca uneia care singură cunoaște atât lipsele cât și meritele preoților submanuați.

Dar și mai evident se arată ingerința statului în dreptul autonom al bisericilor, mai ales din §-ii 7, 8 și 9 ai proiectului, prin cari preoții se espun arbitriului tuturor celor ce ar voi a-i denuncia.

Pentru-că se zice în acei paragrafi, că dacă care-va preot ar deveni dat în judecata bisericii, pentru purtări nemorale ori contrare statului, chiar și dacă auctoritatea bisericească nu l-ar afla vinovat, el tot își pierde dreptul la ajutoriu, decumva judecata bisericească n'ar mulțami pe ministru.

Prin aceasta statul își aroagă dreptul de a supracensura judecățile autorității bisericești, pedep-sind însuș pe unii și alții preoți prin detragerea ajutoriului.

Prin această dispozițiune se dă tot-odată cel mai dureros vot de neîncredere auctorităților bisericesti, și mai ales Episcopilor; iar preoții se espun arbitriului tuturor denunciatorilor, cari nu are-ori denuncia pe preoți, cu feliurite învinuiri, de regulă exagerate, numai de niște referințe personale încordate.

O asemenea ingerință își aroagă statul și prin § 15 al atinsului proiect de lege, în care își rezervă dreptul și în formarea sau înființarea de parohii noave, denegând ameliorarea dotațiunii preoțesci, la atari parohii de nou înființate, fără consensul său, ba putând cere chiar desființarea acelor. Precând știut este, că bisericile au dreptul a înființa parohii, ori unde ar cere lipsa.

Chiar și numai din cele până aici espuse învederează deajuns ingerința statului în dreptul autonom al bisericilor și dacă vom cerca ce equivalent se ofere bisericilor pentru acele mari sacrificii cerute dela ele, vom afla o prea modestă și neînsemnată recompensă, vom afla că se ofere preoților dela parohiile mai slab dotate, cari n'au absolvat 8 clase gimnasiale, o completare a dotațiunii lor, deocamdată până la 300 respective 400 fl.; iar celor cu 8 clase gimnasiale până la 600—800 fl.; sau cu alte cuvinte, dacă un preot fără 8 clase, ar avea din parohia sa 200—250 fl., atunci se i-se completeze dotațiunea încă cu 100 fl. sau cu 150 fl. ca să ajungă la 300 fl., respective la 400 floreni; iar dacă preotul având 8 clase ar avea din parohia sa 500—600 fl. aceluia se i-se mai completeze cu 100—200 fl. dela stat.

Deși nu pot înțelege, care ar fi adevăratul motiv, ca preoții cei cu 8 clase gimnasiale, să capete duplu, ca cei ce au numai 6 ori 7 clase: totuși trebuie să dechiar, că această dispozițiune după mine nedreaptă, atinge mai ales pe preoțimea gr. or. română, dintre care mare parte are numai 6 și 7 gimnasiale; dar tot odată trebuie să și adaug, că la aceasta nu poartă vina numai aceea preoțime, nici biserica, ci și însuși statul, carele n'a permis confesiunii noastre gr. or. române, nici pe banii ei proprii a înființa gimnasiale confesionale, unde tinerimea ar putea studia cu spese mai modeste, ca în cele străine, așa că confesiunea gr. or. română din patriă cu peste un milion și jumătate de suflete, abia are un singur gimnasiu cu 8 clase, pe când alte confesiuni, cu asemenea număr de suflete, au poate și 10 gimnasiale.

Dacă vom compara dotațiunea de 300 fl. respective 400 fl. a preoților cu 6—7 clase, cu aceea a învățătorilor, — cari peste tot nu au calificațiunea preoților, — și de vom considera că învățătorii, la prima lor înțrare în oficiu, capătă leafa de 300—400 fl. apoi quartir, grădină, lemne de foc, adausul quiquenal, și peste acestea și dreptul de pensiune: atunci ne vom convinge, că în unele locuri, chiar și preoții cei cu 8 clase, sunt mai slab dotați, decât învățătorii.

Considerând aceasta, precum și împrejurarea, că

prin legile așa numite politice-bisericesti, au pierdut din venitele lor și preoții cei-ce de presinte au dela parohiile lor 800 fl. fără a li-se fi pus și lor în vedere vre-o despăgubire dela stat: atunci bisericile cu drept cuvânt pot pretinde, ca modestul ajutoriu ce-l dă statul, să-l pună la dispozițiunea lor, pentru-ca ele să-l distribue după lipsele și meritele preoților, având a da guvernului numai o socoteală despre distribuire.

Nu sciu cum vor cugeta alte biserici, sciu însă, că aceasta este dorința bisericei mele, și că numai feliul acesta de distribuire, ar mulțămî atât pe preoți cât și pre credincioși, cum și că biserica mea deși s'eracă, ea totuși n'ar putea primi nici un feliu de ajutoriu, ori-cât de însemnat, prin care s'ar tinde călcarea celor mai cardinale drepturi a-le ei.

Din aceste motive nu primesc proiectul de sub pertractare, nici în general: ci îmi permit a propune respingerea proiectului de sub pertractare, și îndrumarea Domnului Ministru de culte și instrucțiune publică, cu elaborarea altui proiect, cu ascultarea bisericei gr. or. române și cu considerare la autonomia acestei bisericei.

„Tatăl nostru....“

(Continuare)

Cererea a patra

„Pânea noastră cea de toate zilele dă-ne-o noavie astăzi“.

Aci cerem, dragii mei, cele ce ne sunt de lipsă pentru susținerea corpului și a sufletului.

La Evg. Mateiu, zice: „Ca să fiți copiii Tatălui vostru celui din ceriuri; căci el răsare soarele său preste cei buni, și ploaie preste cei drepti și preste cei nedrepti.“ V. 45.

Să rugăm, fiilor, pe înduratul D-zeu să privească cu milă asupra trebuințelor noastre celor a-le traiului, să ne binecuvinteze lucrarea, tîmulțească rodirile pământului și să dăruiască sănătate trupului, că acestea ne trebuie pentru susținerea corpului, adecă: nutriment, îmbrăcăminte și locuință.

Și prin aceea, că ne „dă pânea de toate zilele“ să ne simțim fericiți, căci Tatăl ceresc ne recunoaște de fii ai sei și se îngrijesce ca un Tată de noi.

Ap. Pavel zice în cart. I. c. Timoteiu: „Căci toată zidirea lui D-zeu este bună, și nimic nu este de lăpădat, care se ia cu mulțemită; căci se sfințesce prin cuvîntul lui D-zeu și prin rugăciune“. IV. 4-5.

Fiilor! Omul nu trăesce numai cu pâne, ci și cu cuvîntul lui D-zeu. Și pânea e numai atunci hrănitore, dacă ni-o dă Tatăl ceresc; dar nici ea nu hrănesce totdeauna; de multe ori hrănirea cu pâne strică omului bolnav. Sumanul de pe mine îmi este călduț, numai dacă D-zeu îmi dă sănătate, la din contra nu, și înzădar veți da bolnavului haine, că totuș lui fi rău.

Și iubiților fii! Ori când vă așezați la masă spre

a prânzii, ori cina, ziceți o st. rugăciune; căci celce nu face astfel n'are binecuvîntarea lui Dzeu.

Când avem s^e m^ânc^âm, s^e nu fⁱm aleg^ători, ci s^e primim cum d^ă Dzeu, căci ori-ce hrană e hot^ărită spre susținerea corpului.

— Împ^êratul Rudolf de Habsburg avea s^e cucerească o cetate. Armată însă ducea lipsă de hrană și ostașii începuseră a murmura contra împ^êratului. Naintea orașului celui cu pricina erau agrii plini de brozbe și împ^êratul scoase din pământ o broz^bă și m^ânc^ând'o naintea ostășimeii, le zise: „De oare-ce avem acest nutriment, n'avem s^e ne temem de foame și nici de sete. Primiți cum d^ă Dzeu și fiți cu r^êbdare, că s^e va întoarce spre bine!“

Rugați-v^e Domnului s^e aveți căsuță și moșioară, căci casa proprie este ca un castel, acolo e fie-care domnitoriu.

Ca hrană a corpului unui părinte ii-e de lipsă: casa, curte și pământ; copii buni și ascultători, servitorime credincioasă, stăp^ânitori drepti, pace, s^enătate, vecini cu dragoste nefă^ărnică.

Părinții voștri au lipsă de pământ, ca s^e-l lucre spre a v^e putea susține și hr^ânⁱ și îmbrăca; dar dela voi s^e cere s^e fiți lor cu ascultare și s^e resp^lățiți cu purtarea omenoasă munca lor. S^e mai cere ca și servitorii s^e fie cu credință, s^e nu-l jefue și încelue; st^êp^ânirea lumească s^e fie dreaptă și iubitoare tuturor de-o-potrivă; și fiind părinții voștri și voi înși-ve în pace, cu s^ânătate, ei vor lucra mai cu zel. Dar grijii iubitorilor, ca și vecini buni s^e aveți, că aștia ne sunt neamurile cele mai deaproape și la bine și la r^êu.

Proverbul zice: *Vecinul bun e mai scump decât aurul și argintul.*

Dar noi zicem anumit: „dă-ne noauă astăzi.“ Oare de ce o cerem numai pentru astăzi? „Pentru ea s^e nu avem grije prea multe de viitor, ci cu privire la acesta s^e ne punem nădejdea în Dzeu.“

Ap. Pavel zice în cart. I. c. Timoteiu: „Însă cuvioșia cu îndestulare este câștig mare, căci nimic n'am adus în lume, de aceea este ar^êtat, că nici nu putem a scoate ceva. Însă av^ênd hrană și îmbrăcăminte, cu acestea vom fi îndestulați.“—VI. 6—7.

— „Cum vine asta vecine? Te sciu om s^êrac, căci meseria d-tale nu e prea aduc^êtoare de înbelșugare, și eu totuș aud, că în toată sara dați laudă lui Dzeu pentru darul seu!“ zise bogătoiiul de măcelariu cătră ciobotariul s^êrac, vecinul seu. „Apoi de vecine, merge cam slăbuț, avem s^e trăim cam în modestie, dar n'are a face, ni destul și mulțămim lui Dzeu că: cele câștigate ne priesc și suntem s^enătoși, iar pentru cele ce n'avem fi mulțemim că ne prisosesc!“

Ap. Pavel zice la Evrei: „Petrecerea voastră s^e fie f^ără lacomie; și fiți îndestulați cu cele ce aveți, căci El a zis: Nu te voiu p^ărd^êsi, nu te voiu l^ăsa!“ XIII. 5.

Băgata-ți voi fiilor de samă, că dacă lăcomiți vr'o-

dată și mâncați prea mult, nu vi-e bine, v^e este greu la r^ânză, scⁱți proverbul: Tot ce-i prea mult nu-i s^enătos. Așa dar dragii mei, nu rⁱvnⁱți la prea mult, fiți mulțămitori cu „p^ânea cea de toate zilele“, căci lăcomia v^e face s^e cădeți în păcate, rⁱvnⁱnd a câștiga pe ori-ce cale dreaptă ori nedreaptă averea vecinului și asta-i păcat și p^êcatul aduce moarte.

— Pre un creștin îl ajunsese nefericirea, că într'un an nu-i rodise ceea-ce biet s^emănase, și așa era foarte sup^êrat și îngrijat pentru ale traiului vieții. Un alt creștin, om înțelept, afl^ând de năcazul vecinului merse s^e-l m^âng^âe. Dar o încep^u astfel: „Nu mai sciu vecine dragă, cum o s'o mai ducem în cap^êt și de unde s^e ne câștigăm cu vremea apă de beut și de fiert.“ „Dar cum, de apă duci grijă? Fii pe pace!“ „D'apoi vezi vecine, n'a fost d'ajuns, că berarii luau cu vasele butoaie de apă, acum s'or pus și cu nisce pompe trag toată apa prin smircuri și o s^e sece riul, și apoi ce o mai fi de noi?“ Vecinul n^êcăjit de nerodire, zimbⁱ și zise: „Nu sciu, cum s^e socotesc grija d-tale vecine, dar vezi, sunt de credință, că riul nostru e în stare s^e dea apă destulă la sute de sate și orașe și nu numai orașelului nostru. Nu te îngrijⁱ dar, vom avea și pe viitoriu apă din destul.“ „S^e poate vecine și eu îți cred pe cuvⁱnt, dar fi bun și crede-m^e și d-ta ceea-ce ți-oi zice: Nu ți-a rodit tocmai pământul și din pricina asta ești desnădăjduit; dar cine te-a hrănit pre d-ta și pre părinții și moșii d-tale? Au do^ără nu Dzeu? Ș'apoi crezi, că pe viitoriu nu va face tot așa? Darul și binecuvⁱntarea lui Dumnezeu n'a secat și nu va seca în veci. E cu putință, că riul nost s^e sece vr'odată, dar isvorul îndurării nu va seca în veci, și așa te rog, încetează cu desnădăjduirea!“ „Îți mulțămesc vecine, făceam nedreptate lui Dzeu, și sciu, că El va grijⁱ și pe viitoriu de noi. Fii binecuvⁱntat Doamne și iartă slăbiciunii mele!“

Sinesiu Bistrea

(Va urma)

Dela Comunitatea de avere

Vineri, în 10 Iunie st. nou, comitetul Comunității de avere a ținut ședința sa în^ânră. Un obiect de interes general din ale ordinei de zi a fost raportul comisiei, ce a reprezentat Comunitatea de avere, mai bine pe gr^ânⁱceri la festivitatea, aranjată de Corpul oficeresc al Regimentului al XXV de infanterie în 21 Maiu n. la peșterea lui Veterani.

În anul 1788 un batalion al Regimentului XXV de infanterie, sprijinit — cum vom vedea din cuv^êntarea de mai jos — de un desp^ărțem^ênt al regimentului Valahilic gr^ânⁱceresc a ap^ărat vitejesc peșterea lui Veterani, respective pasul dela Cazan de năv^âlirea a 7000 de Turci.

Spre a eternisa această faptă vitejească numitul corp oficeesc a așezat o tabulă comemorativă cu inscripția

ungurească-germână, ce în românește sună așa: „*În amintirea glorioasei lupte, în care un batalion al Regimentului al XXV de infanterie al contelui Brechainville, sub comanda majorului Eudocic baron de Stein din 9-31 August 1788 a apărât peștera lui Veterani în contra fostului inamic în preponderanță — corpul ofițeresc al Regimentului XXV de infanterie al baronului Pürker a pus această tablă comemorativă*“.

Desvălirea acestei tabule s'a întâmplat la 21 Maiu. La acest act a fost invitată și Comunitatea de avere, pe al cărei teritoriu se află numita peșteră. Comitetul Comunității a delegat acolo pe D-l Ilie Curescu, presidentul Comunității de avere, pe Părintele Protopop Mihaiu Popoviciu, membru al comitetului, și pe Dnii Alecsandru Băluciu, magistrul silvanal, și Vasile Săgărcian, prim forestier în Orșova.

Desvălirea tablei comemorative s'a întâmplat în prezența unui public distins.

Prin așezarea acestei petri, prin discursurile festive-oficioase ofițerii regimentului 25, ce se recrutează în jurul orașului Loșonț, nu numai, că au eternizat memoria și au preamărit faptele antecesorilor săi, ci tot odată și-au rădicat și lor-și un monument neperitoriu.

Dar la apărarea peșterii lui Veteranii — numită în graiul poporului „Gaura lui Maovăț“ — nu numai batalionul regimentului Brechainville, ci și grănicerii, cu bravul lor căpitan Maovăț în frunte, își au meritul lor, ba încă partea leului.

Pentru sârmanii grăniceri însă nu s'a rădicat monumente. Despre eroismul lor nu vestese inscripțiuni gravate în marmoră. Nu, căci s'a șters reg. Nr. 13 grăniceresc din rândul regimentelor armatei împărătesci. Singur graiul poporului a păstrat în tradiție numele viteazului căpitan Maovăț, și-l va păstra cât va suna graiul românesc în aceste regiuni pitoresci și cât va exista peștera, de care e legat numele eroului din regimentul confiniar Nr. 13. Firesc lucru, că călătorul, văzând inscripțiunea va preamări străinul, al cărui nume s'a săpat în peatră, iar peste vitejia românească se va trece la ordinea zilei, precum s'a trecut și în alte cazuri.

Dar tocmai acest fapt, la care străinii poate nici n'au gândit, a îndemnat pe D-l Ilie Curescu să-și rădice glasul și să scoată la iveală eroismul grănicerilor noștri dovedit tocmai cu ocaziunea evenimentului sărbătorit în ziua de 21 Maiu a. e.

D-l Ilie Curescu merită deci pe lângă mulțămida exprimată pentru acest act în ședința comitetului Comunității de avere, ținută în 10 Iunie, și recunoștința noastră a grănicerilor și a tuturor Românilor, cari se mândresc cu eroismul străbunilor lor.

Iată și cuvântarea D-lui Ilie Curescu:

Stimaților Domni!

Este o datorință onorifică de a eternisa faptele eroice ale străbunilor noștri.

Această datorință o implinesce regimentul 25, când corpul ofițeresc al acestuia sârbează memoria faptelor eroice prestate de un despărțământ de trupă al acestui regiment.

Eu ca reprezentant al Comunității de avere — următoarea Comunității Regimentului confiniar romano-banatic Nr. 13. desființat în anul 1872, carele se înființase la anul 1767 sub numele de regimentul confiniar wallacho-illiric — mă simt îndemnat, din incidentul acesta, am aduce aminte și de faptele eroice ale străbunilor noștri, căci la apărarea „Peșterii lui Veterani“, cunoscută la poporul nostru sub numele de „Gaura lui Maovăț“, antecesorii mei și antesorii regimentului 25 au luat parte frățească, egală. Fapt este, că pe la începutul anului 1788 dintre corpurile de armată postate la frontieră contra Turcilor, un corp, sub comanda marșalului cămpestru Contele Wartenleben, a ocupat localitatea Mehedia și împrejurimea până la Orșova cu acel scop, ca după puțină să impedeze înaintarea trupelor turcesci în lăuntru țării. Corpul consta din 20.874 de feciori, între cari erau 3.439 de militari confiniari din regimentul confiniar wallacho-illiric.

Scopul meu nu este de a specializa respective de a espune întâmplările rebelice ale corpului, ci a face numai amintire de memorabilele fapte ale unui mic despărțământ de trupă al regimentului confiniar wallacho-illiric sub comanda căpitanului Maovăț, care despărțământ dimpreună cu un batalion al regimentului 25 sub comanda maiorului Stein aveau la olaltă să se lupte pentru patrie. Adecă, în planul dispozițiilor generali de apărare, s'a fost otărit și aceea, ca așa numita „Peșterea lui Veterani“ să se folosească spre acelaș scop ca și la anul 1692. anume spre a împedea navigația inamicului și prin aceasta a împedea și comunicația pe apă între Orșova și Belgrad.

În scopul acesta Peșterea Veterani trebuia pusă în stare defensivă; pentru esecutarea aceasta încă la începutul lui Februarie 1788, se esmise căpitanul Maovăț — într'un raport al comandantului de corp către Majestatea Sa împăratul, descris ca un ofițeriu foarte meritat și capabil — dimpreună cu tenentele Stanoilovich, cu inginerul primtenent Frank și cu un detașament de 450 de feciori. Terminându-se într'aceia, între împrejurări foarte grele, lucrările de fortificație, și sosind la corp un batalion sub comanda maiorului Stein de la regimentul 25, se decisă și anume: pentru apărarea șanțurilor, trase nemijlocit nănta peșterii, și pentru apărarea spațiului dinlăuntru al ei, capitanul Maovăț cu despărțământul său, iară pentru ocuparea și apărarea șanțurilor trase afară de peștere, maiorul Stein cu batalionul său de 4 companii. În această poziție le succese acestor doi ofițeri hărnicii de a-și implini cu onoare datorința impusă, afirmându-și pozițiile prin lupte sângeroase și eroice și cu încordarea supranaturală a tuturor puterilor, în contra unui inamic preponderant și fanatic, în restimpul dela 9 până la 31 August 1788, adecă până în momentul, când exhaustându-li-se muniția se văzură siliți a capitula. Și așa se retraseră după o capitulație onorifică, unică în istoria Austro-Ungariei.

Astfel, stimaților Domni, noi sârbeăm o festivitate comună. Și, pe când în numele comitetului Comunității de avere, pe al cărei teritoriu s'a inaugurat astăzi tabula

comemorativă, îmi manifestez bucuria noastră cea mai mare, — iedic pocălul întru sănătatea inițiatorilor sărbătorii de astăzi, adevă, întru sănătatea stimatului corp ofiteresc dela regimentul 25 al glorioasei noastre armate comune. Trăiască corpul oficerilor dela regimentul 25!

Profanatorii altariului

Să tot aud plângeri, că biserica noastră națională e în decădere, că propaganda catolică a început să se lățească în sinul poporului românesc și face proseliți mai ales în societatea înaltă a țerei. Să plâng clericii și oamenii iubitori de legea strămoșilor, că din an în an credincioșii, cari vin să 'și plece genunchii la altare să fac din ce în ce mai rari, și batjocuritorii bisericii să înmulțesc mereu, că serviciul divin mai este ascultat numai de bătrânii rămași dintr'o generație mai plină de credință.

De sigur, sunt multe cauzele, cari au determinat această stare de lucruri, or fi multe lipsele cari rod biserica noastră, dar între atâtea altele mi-să pare că este și o nepricepere condamabilă, sau cel puțin o regretabilă amăgire a celor ce conduc destinele acestei biserici. E vorba de aceea dorință de înnoire, de reforme în sinul bisericii, reforme pornite de sigur dintr'o sinceră dragoste de îmbunătățire a stării actuale a ritului ortodox în țara noastră, dar care păcătuiesc prin faptul, că nu e în conformitate cu spiritul, cu psihologia poporului nostru.

Așa — ca să nu iau de cât un singur fapt, s'a făcut la orașe cu musica, pe care să cântă serviciul religios.

Până mai acum douăzeci sau douăzeci și unul de ani, noi aveam *optglasarul*, cele opt glasuri gr. or. pe cari să cântau toate imnurile bisericii noastre.

Pe aceste glasuri părinții nostri au auzit cântându-li-se slujba Domnului, pătrunși de musica aceasta și-au plecat ei frunțile smerite și și-au înălțat sufletele pline de evlavie către tronul celui Prea Înalt. Câte lacrimi nu va fi smuls glasul acela al șaselelea, atât de dureros, atât de pătrunzătoriu în suflet, sublim în simplitatea lui tradițională, cel mai religios, cel mai „plin de duhul sânt“ ca ori care altul!

Apoi glasul al patrulea, solemn și înălțătoriu, pe care să cânta „Cristos a înviat“ și glasul al VII. și al VIII.

Aceste patru glasuri, bine cântate, sunt fără preț, așa cum numai tradițiile credinței pot să le aibă.

Glasurile acestea au mângăiat sufletele străbunilor nostri, pe acestea le-am auzit și noi în copilărie, pe ele le avem în sângele nostru, în inima noastră, nedespărțite de sentimentul religios la cei câți le-am moștenit dela părinți.

Și ce s'a făcut cu această moștenire rămasă dela străbuni?

Uite, eu am fost în noaptea Învierii la Doamna Balașa; m'am dus să mai aud încă odată acel legendar „Cristos a înviat“ și după ce am pătruns cu greu în mulțimea, care să indesa, mânăta de un gând cu totul depărtat de cel care trebuia să o aducă acolo și după ce am stat vre-o jumătate de oră, vecinic enervat de cei cari vorbeau și rideau împrejurul meu, a trebuit să plec, să plec cât mai repede, revoltat nu atâta de nepăsarea lumii cât de musica pe care a trebuit să o ascult. . . .

Am ascultat de mai multe ori în bisericile noastre musica aceasta modernă, cultă — dacă vreți — dar nici odată nu m'a umplut de atâta indignare ca atunci, când am auzit acel imn mareț, atât de frumos odinioară, acel „Cristos a înviat“ pus pe musică modernă.

Dar pentru D-zeu, e o adevărată profanare, ceea ce să face cu biserica noastră, cu musica religioasă!

Conducătorii bisericii au crezut, că vor atrage lumea la umbra altariului, modernizând musica serviciului și în dorința lor de bine, au făcut un paș greșit, o ușurință din cele mai condamnabile: au aprobat compozițiile profane și indigeste a-le câtorva conducători de cor, al căror talent e mai mult decât contestabil. Au lăsat la o parte tradiționalele și și sublimel glasuri, spre a introduce musica noaună ce musică! O îndoită profanare: a religiei și a urechilor noastre.

Toți Ionescu, Popescu, Ștefănescu, câți au știut să înseleze cu note un portativ, s'au apucat să 'și bată joc de cultul nostru bătrânesc și prelații nostri umblați prin țeri străine, oameni cu credință și cu cultură, s'au grăbit să le aproabe!

Dar, pentru numele lui D-zeu, cum vreți să vine lumea la biserică și celor cari vin cum vreți să-le covârșii sufletul, să le robiți atenția, când în locul unui „glas“ tradițional, le-ați dat un fel de „Sărba popilor“ ori o compoziție de felul unei romanțe proaste?

S'au gândit oamenii aceia, cari și-au bătut joc de biserica noastră, s'au gândit la colosala greutate pe care și-o lua asupra-le când voiau să modernizeze de ex. Heruvicul! Dar e ceva mai greu ca o melodie religioasă? Trebuie să fi un geniu colosal, să fi pătruns de cel mai covârșitor sentiment, să fi misticul care aude vecinic cântarea corurilor ingeresci, să fi împins de sufletul tēu prea încărcat de credință, nu să te hotărăsești să faci o compoziție de musică, numai atunci să îndrăznesci să creezi o noaună melodie religioasă.

Numai când vei fi un Wagner, un Beethoven, ori un Haydn, îți poți permite să compuni o melodie bisericască.

Uitați-vă la catolici și trebuia să luați pildă dela ei, când v'ați gândit să modernizați serviciul religios. Acolo e Bach, e Haydn, e Mendelsohn, Bartholdi, oameni, cari pe lângă geniu musical aveau

într'înșii cel mai adânc simțământ religios cea mai mistică adorare a Dzeirii.

Și noi? Noi, încă n'avem o singură cap d'operă, care de abia am făcut începuturi în musică, se ne permitem a schimba melodiile religioase, ca fiind învechite!

Dintre toate compozițiile musicale religioase, cele cari mai au ceva într'însele, sunt cele ale lui Musicescu, dar cea mai mare parte și cele mai bune sunt imitații din rusești. Și aici iar o greșală.

Rușii au căutat inspirația melodiilor lor bisericesti în chiar sufletul poporului lor. Cele mai frumoase cântări ruse sunt scoase din musica lor populară. Noi românii am introdus musica lor, uitând că sufletul poporului nostru e altfel.

De ce nu se introduce musica aceasta și la țară? S'ar vedea atunci cum cei mai credincioși dintre care țerani ar fugi cu groază de altariu, ca de un lucru pângărit.

Mi-aduc aminte, că odată un elev al Conservatorului, angajat la un cor din București, a venit într'un sat unde mă aflam și eu și a ținut o strună într'o Duminecă.

Nu vă puteți închipui ce indignare cuprinse pe țerani, când au auzit musica modernă a coristului.

— Ala a venit să ne strice legea, 'i auzeam spunând. Ce cântă el acolo e papistășesc... nu-i de ale noastre!

Și incultii, ignoranții țerani aveau și dreptate.

Trebuie să se lase poporului nostru melodiile lui religioase, pe cari le-a moștenit; să se alunge profanatorii din sinul bisericii, să ni-se lase tradiționalele „glasuri“ cel puțin până când ni-se va naște un Wagner, sau un Haydn, dacă ni-se va naște.

Epoca

E oare de folos a ținea o mulțime de sărbători, pe cari biserica nu le cunoaște, nici nu ni le impune?

Este mai presus de toată îndoială și chiar de apreciat bunele moravuri și datinele obiceiurilor poporului nostru românesc executate fiind cu bune intențiuni. Unele din frumoasele lui obiceiuri sunt chiar înălțătoare de suflet și nobilizează inima omului evlavios.

Aceste bune însușiri înăscute sunt caracteristica Românilui, cari la alte popoare nu le putem vedea. Ar fi bine și de dorit ca despre moravurile și datinele poporului nostru să putem cu fală și mândrie înregistra cât mai puține scăderi, nu numai noi cei din sinul lui, ci chiar și străinii.

Dară pe lângă bunele însușiri mai avem și o mulțime de scăderi. Dintre acestea e de însemnat și răul obiceiului de a ținea o sumedenie de sărbători,

mai ales în timpul verei, când „dintr'un, băt se faci un om“ și încă nu s'ar putea din destul isprăvi cu lucrul. Cu părere de rău trebuie să mărturisim, că aceste zile de sărbători, cari nu sunt legate nici de biserică, nici că au vre-o însemnătate religioasă ori națională, nu însemnă nimic mai mult, decât o adevărată trândăvie, și are de urmare ruina și sărăcia poporului.

Nu știu din ce motive și cu ce scop s'a introdus mulțimea zilelor de sărbători băbesci la poporul nostru.

Astăzi după finirea sântei liturgii auzim din gura preotului adresându-se către poporul din sânta biserică (3 bărbați și 4 femei): „Iubiților Creștini, săptămâna aceasta vom avea Joi Todorusalile și Vineri Armingenu“. Așadară Mercuri înjumătățirea praznicului, Joi Todorusalile, iară Vineri Armingenu, trei zile într'o săptămână, afară de Duminecă, sărbătoare...

Astfel nu trece Duminecă dela Dumnezeu, în carea se nu li se spună sărbători peste săptămână, afară de praznicile împărătesci. Unele se țin de grindină, altele de trăsnete și fulgere, de șchiopatul oilor etc.

Și ce este mai mult? În Dumineci și în zile de praznice lucră care încătro; dară în sărbătorile băbesci se feresc ca de ciumă de teamă, ca se nu trăsnească sântul Ilie etc. de și biserica noastră drept-măritoare nu a așezat sărbători pentru a trândăvi cineva. Nu: Scim din viața și faptele Mântuitorului Cristos, cum sunt a se ținea sărbătorile, dacă e vorba, ca se le prăznuim după cuvîntă.

Cine nu va fi știind pățania unei femei, carea a mers să se spoveduică la preot cu hainele sdrențoase. Cucernicul preot o întreabă, că cum de vine la biserică în haine rupte? „Părinte sântia Ta nu am avut când, că au fost tot sărbători etc.“ „Draga mea, se fi cusut în toată Dumineca măneca, și în toată sărbătoarea cheutoarea“.

Este adevărată zisa că: „șederea-i neaverea și hogina*) fi rugina“. Vedem aceasta și din minunatele schimbări ale Prea înțeleptului Creatoriu în mulțimea ființelor și lucrurilor Sale în natură, cari nu au nici o clipă, în care se nu fie active.

Cu atât mai vărtos noi oamenii, pe cari Dumnezeu ne-a înzestrat cu facultăți spirituale a petrece timpul cel scump în nelucrare. Scim prea bine cu toții, că tot ce este bun, frumos și plăcut, numai prin lucru se poate câștiga. Se lucrăm, dacă voim se ne ticnească zilele de sărbătoare. Și scriptura încă zice: „Lucrați și vă rugați“. Așa dară se nu ținem atâtea sărbători, dară cari le ținem se le cinstim după cuvîntă.

Am scris aceste rânduri și din motivul, că ce impresiune neplăcută face asupra omului, când din întâmplare trece prin o comună românească, în

*) Odihna. (Această maximă am auzit-o dela mama mea).

care oamenii cu muieri vezi zăcând răsturnați ca snopii pe ulițe în timpul de vară la umbra copacilor. De aci vine apoi părerea foarte urtă a străinilor despre Român.

George Micșa
învățătoriu.

Varietăți

Locale. La sârbătoarea „Pogorării Duhului sânt” P. S. S. Domnul Episcop diecesan *Nicolae Popea* a pontificat sânta liturgie împreună cu vecernia. P. S. Sa a fost asistat de P. C. Sa Părintele Arhimandrit *Filaret Musta* și de preoțimea din loc.

Programa examenelor dela institutul teologic diecesan din Caransebeș la finea anului școlar 1897/8. *Luni în 15 Iunie, dela oarele 8—12, în cursul I:* Istoria bisericească, în c. II: Morala, în c. III: Pastorală și Liturgică; în c. I: Ermeneutică, în c. II: Pedagogia, în c. III: Retorica; în c. II: Higiena, în c. III: Economia, în c. I: Exigesa, în c. II: Economia și în c. III: Exigesa; iară dela 3—6 oare: Musica vocală și instrumentală în toate trei cursurile. *Mercuri, în 17 Iunie, dela oarele 8—12, în c. II:* Dogmatica, în c. III: Dreptul canonic și contabilitatea, în c. I: Isagogia, în c. II: Teologia fundamentală, în c. I: Limba română, în c. III: Istoria literaturii române, în c. II: Exigesa, în c. I: Arheologia, în c. III: Catechetica, în c. I—III: Tipic și Cântarea bisericească.

Biografia fericitului arhiepiscop și metropolit *Andrei Baron de Șaguna* a apărut în ediția populară în tipografia diecesană cu portretul fericitului, și se poate căpeta la Librăria diecesană cu prețul 10 cr.

Cas de moarte. *Ana*, născută *Marin*, soția Domnului *Iosif Balan*, profesor la institutul diecesan din loc, a reposat Vineri în 5/17 Iunie. Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

Necrolog. În 29 Maiu (10 Iunie) 1898 a fost petrecut la cele eterne venerabilul octogenariu *Iosif Novac*, care ca învățătoriu activ a servit biserica și școala 52 de ani și și-a câștigat merite neperitoare nu numai pentru comuna Oravița-montană, ci și pentru întreaga națiune. Mult regretatul reposat s'a născut în comuna *Jitini* (comitatul Caraș-Severin) la anul 1819, și-a făcut studiile primare în comuna sa natală, în Oravița, în Rittberg și în preparandia din Arad; a fost aplicat de învățătoriu în comuna sa natală 3 ani, în Ciclova-montană 2 ani, iar în Oravița-montană 47 de ani, unde la anul 1870 a pus baza unei fundațiuni bisericesci-școlare, carea acuma stă aproape la 8000 fl. În anul 1888 și-a sârbat iubileul de 50 de ani ca învățătoriu, iar acum 8 ani a fost pus în pensiuine. A fungat 12 ani după oaltă ca comisariu școlariu. A fost model de învățătoriu pe vremea sa; trei generații de tineri din loc și din prejur, între cari mulți bărbați distinși ai neamului nostru au primit dela dânsul nu numai instrucțiunea elementară, ci și povăț bună și sprijin material în cariera lor. A fost om de fapte, de ordine și disciplină în toate întreprinderile noastre culturale-sociale, la cari dânsul cu zel și energie în totdeauna a luat parte — un adevărat apostol al deșteptării. N'a moscenit averi, și ca învățătoriu popular a avut o dotațiune prea modestă, și cu toate ăstea, acest om rar a știut prin strguintă și păstrare să și asigure în mod onorabil o stare materială, ce i-a făcut posibil a da fiicei sale o creștere ca nici unul dintre semenii săi pe acele timpuri; pre-

un fiu al său *Iuliu*, acum avocat în Bozoviciu, l-a crescut cu propriile sale mijloace; el a esoperat ajutoare și stipendii pentru alții, sie și ajutoriu însă n'a cerut dela nime; ba ce e și mai admirabil în caracterul său, el a mai sprijinit și pre copiii altora, și — ca să rămână și după moarte model neperitoriu a unui suflet înflăcărat de iubire, cătră neam — precum suntem înformați a instituit și după moartea sa stipendii și a lăsat fonduri de binefaceri, în proporție cu starea sa materială modestă de o splendidă munificență. Drept îndreptătoriu al moravurilor, și în ultima sa cale dorind să dea pildă bună, ni-a lăsat cu limbă de moarte să-l îngropăm ca pre un om sărac, ca să vadă poporul deșărtăciunea pompei și ca să se stirpească lucsul dintre poporeni. Așa am făcut, și priveștiștea a fost cu atât mai impunătoare, și doioasă de altă parte. Multă lume și mai toți învățătorii dinprejur l-au petrecut la mormânt. Parohul local, părintele protopop *Al. Popoviciu*, a ținut cuvântul funebral și învățătoriu *G. Jian* i-a rostit panegiricul asupra groapei. Acum odihnesce în pace „suflet blând și fără trufie”, căci „luptă bună ai luptat, lucrul ai săvârșit, credința ai păzit, de acum Ți este păstrată cununa dreptății, care Ți va da Dumnezeu, judecătoria cel drept”.

Eleveu recunoscătoriu

Publicațiune. Cu începerea viitorului an școlariu 1898/99 se vor primi cinci-spre-zece eleve în Institutul de fete dela Măgurele, fundat de Ioan Otteteleșanu și înființat de academia Română, sub înaltul Patronajiu al M. S. Regelui, cărora li se vor da, conform dispusețiunii testamentare a reposatului fondator, o creștere casnică și instrucțiunea cuvenită unei „bune mame de familie, fără pretensiuni sau lux”. Cursul va fi de 5 ani, în timpul cărora elevele vor avea toată întreținerea în Institut. Sunt admise în Institut copile născute din părinți români săraci pe deplin sănătoase, cari până la 5 August 1898 au implinit 11, dar încă nu 14 ani, au pregătirea ce să de în școalele primare din România și au obținut la terminarea cursului primar cel puțin media 6. Doauă surori sau doauă vere primare nu pot fi admise în Institut. Părinții aspirantelor ori reprezentanții legali ai acestora au să trimită — până la 5 August 1898 — cererile însoțite de act de nascere, act de vaccină, act de paupertate și atestat școlariu despre terminarea claselor primare, la Academia Română (calea Victoriei-Nr. 135), pentru Comisiunea Fundațiunii Otteteleșanu, care, examinând actele și luând informațiunile, ce va crede de cuviință, va dispune ca concurențele, ce îndeplinesc condițiunile mai sus precisate să fie supuse la un examen de primire, prin care să se constata gradul de pregătire în ceea ce privește cetirea și scrierea, analiza etimologică și cea sintactică, cele patru operațiuni, geografia și istoria țerilor române. Concurențele, cari nu sunt din România să admit fără examen de primire, în virtutea atestatorilor obținute în școalele similă din patria lor, și au să trimită la Academia Română, tot până la 5 August, cererile însoțite și de atestat medical. Rezultatele examenului să vor supune dimpreună cu toate actele, printr'un raport, Augustului Protector al Academiei Române, Maiestății Sale Regelui, căruia li aparține a decide în privința primirii. Examenele să vor face în localul Academiei la 9 Septemvrie 1898.

Mulțămită publică. Comitetul parohial din Icloda prin aceasta esprimă mulțămita cea mai profundă Onoratei direcțiuni a institutului de credit și economii „Timișana” pentru ajutoriu de 25 fl., ce a binevoit a da pe sama școalei confesionale gr. or. din Icloda.

Spre orientare. D-l *Alexa Perian* din Oravița a anunțat anul trecut în foaia noastră atelierul său de haine

preoțesci. În urma aceluiași anunț mai mulți preoți din jurul Caransebeșului și-au comandat haine la numitul domn și cu toții sunt îndestuliți și mulțumiți atât cu calitatea bună cât și cu prețul moderat al hainelor. Aceste împrejurări ne îndeamnă să atragem de nou atenția preoțimii noastre asupra atelierului dlui Alexă Perian.

Bibliografie

Căsătoria după legea civilă-ungară (Art. de lege XXXI din 1894) cu notițe din dreptul bisericesc răsăritean de *Dr. Petru Ionescu*. Prețul 80 cr.

În proprietatea librăriei N. I. Ciureu, Brașov, din **Biblioteca Teatrală** au apărut până acum următoarele broșuri: Nr. 1. *Soare cu ploaie*, comedie într'un act, de Iosif Vulcan 20 cr. Nr. 2. *Idil la țară*, comedie într'un act, localisată de Maria Baiulescu, după Juin și și Flerx 20 cr. Nr. 3. *Biletul de tramvai*, comedie într'un act de Gr. Mărunțeanu 15 cr. Nr. 4. *Un om buclucaș*, comedie într'un act, localisată de Maria Baiulescu, după M. Michel și Labiche 20 cr.

Dotățiunea clerului. În tipografia arhidieceșană din Sibiu a apărut zilele acestea o brosură intitulată **Dotățiunea Clerului**, reflexiuni asupra proiectului de lege despre întregirea venitelor preoțesci, de *Ilie Dinurșeni*. Broșura se estinde pe 147 pagini și are următorii cuprins: Un studiu asupra proiectului de lege masus numit. Memoriul dela 1850 al episcopului, mai târziu metropolitului *Andrei Baron de Șaguna*, asupra dotățiunii clerului; apoi proiectul de lege despre întregirea emolumentelor preoțesci și în urmă interesanta motivare, cu care ministrul cultelor și instrucțiunii publice a prezentat dietei acel proiect, și pe care ziarele române a publicat'o numai în scurte excerpte.

Concurs

Conform ordinațiunei Ven. Consistoriu diecesan ddo 5 Martie a. c. Nr. 626 B și ddo 1 Maiu a. c. Nr. 1206 B. se escrie concurs pentru întregirea definitivă a parohiei gr. or. române de clasa III. din comuna **Stamora-română**, protopresbiteratul Buziașului, comitatul Timiș, cu termin de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană“.

Emolumentele sunt:

1. O sesiune parohială.
2. Doauă plățuri intravilane.
3. Stola usuată.

Văduva preotului reposat are dreptul la jumătate din venitul parohiei un an întreg, care espiră la 17 Ianuaru 1899.

Concurenții calificați sunt avisați, ca suplicele de concurs, ajustate conform statutului organic bisericesc și a regulamentului pentru parohii, adresate comitetului, să le subștearnă Prea On. Oficiu protopresbiteral al Buziașului în Ghilad.

În fine concurenții din alte comune sunt poftiți, — amăsurat § lui 18 din regulament pentru parohii — a se presenta numai odată în vre-o Duminecă sau sârbătoare în sânta biserică.

Stamora-română din ședința comitetului parohial ținută în 14 Maiu 1898. 3—3 [23]

Teodor Putcoviciu
preș. com. par.

Nicolae Demenescu
not. com. par.

În conțelegere cu mine: *Aureliu Drăgan* m. p. adm. protopresbiteral.

În urma ordinațiunei consistoriale din 21 Decembrie 1896 Nr. 3213 B. se escrie concurs pentru îndeplinirea postului de capelan lângă preotul neputincios din **Iabuca** Maxim Bălan, cu termin de alegere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană“.

Emolumentele sunt: jumătate din sesiunea parohială folosită de amintitul preot și jumătate din bir și stola usuată.

Recurenții, cari vor reflecta la acest post de capelan dela parohia de a treia clasă din Iabuca, sunt avisați a-și subșterne recursele sale adresate comitetului parohial și ajustate cu toate documentele necesare în timpul prescriș oficiului protopresbiteral gr. or. rom. al Vêrșetului în Srediștea-mică, via Versecz — Nagy-Szredistye, și sunt poftiți, după ce au încunosciințat oficiul protopresbiteral, a se presenta în atare Duminecă în s. biserică din loc.

3—3 [24]

Pau Bălan m. p.
președ. com. par.

Savu Petroviciu m. p.
not. com. par.

În conțelegere cu *Mihaiu Juica*, adm. protopop.

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. rom. din **Marcovêt**, se escrie concurs cu termin până la 10 Iulie a. c. st. vechiu.

Emolumentele sunt:

1. Salariul anual 300 fl.
2. Paușal de lemne numai pentru învățătoriu 20 fl.
3. Pentru conferințele învățătoresci 10 fl.
4. Paușal de scripturistică 8 fl,
5. 2½ jugere pământ de arătură.
6. Dela fie-care înmormântare unde va fi poftit 40 cr.

Cortel corespunzătoriu și grădină de legumi.

Recurenții își vor trimite recursele provăzute cu documentele prescriș și adresate comitetului parohial oficiului protopresbiteral gr. or. rom. al Vêrșetului în Srediștea-mică via Nagy-Szredistye.

Recurenții sunt poftiți a se presenta la biserică în vre-o Duminecă sau sârbătoare.

Marcovêt, din ședința comitetului parohial ținută în 17 Maiu 1898. 3—3 [25]

Pavel Stoian m. p.
președ. com. par.

George Nicolaeviciu m. p.
not. com. par.

În conțelegere cu *Mihaiu Juica*, adm. protopop.